

моменту державної реєстрації прав комунальної власності. Інші земельні ділянки та землі, які не були сформовані в земельні ділянки, потребуватимуть процедур (і, відповідно, витрат) для їх формування та включення до земельного кадастру для переходу до комунальної власності. Він також встановлює чіткий механізм порядку фіксування у Державному земельному кадастрі меж громад [4].

Законопроект пропонує, крім іншого, і відмовитися від центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, і внесенням пропозиції щодо центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері кадастрової діяльності та геопросторових даних.

Отже, ми вважаємо за необхідне передачу функцій державного контролю саме об'єднаним територіальним громадам, адже це надасть громадам перспективу розпоряджатися значними фондами земель сільгоспугідь. Не зважаючи на розгалужену систему центральних органів виконавчої влади, які проводять перевірки використання та охорони земель, на сьогодні не існує дієвого контролюючого органу, що незадовільно позначається на якості управління земельними ресурсами.

Список літератури

1. Матвієнко А.П. Державний контроль над використанням та охороною земель в Україні. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2016. № 3. С. 66-69
2. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19.06.2003 № 963-IV. Дата оновлення: 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text> (дата звернення 14.04.2021).
3. Лазеба Є. С.. Державний контроль у сфері використання земель в Україні. Економіка та держава. 2015. № 1. С. 96-99.
4. Проект Закону про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин. URL: <http://surl.li/qlbd> (дата звернення 10.04.2021)

УДК 332.3

Лісіцин А. О.

студент 4 курсу юридичного факультету,
Сумський національний аграрний університет,

Коротенко Л. О.

студент 4 курсу юридичного факультету,
Сумський національний аграрний університет,

Гончаров В. В.

ст. викладач кафедри геодезії та землеустрою,
Сумський національний аграрний університет

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

Земля, як природний ресурс залишається одним із найбільш цінних, і має статус основного національного багатства країни, що потребує збереження і дбайливого ставлення. Земельні ресурси, своєю чергою, виступають територіальною базою для народногосподарських об'єктів, і водночас – основним засобом виробництва.

Україна, як аграрна країна, має значний земельно-ресурсний потенціал. Станом на 1 січня 2019 р. земельний фонд України становить 60,3 млн гектарів, або близько 6 % території Європи. На сьогодні земельні ресурси України перебувають в досить складному стані. Так, земельний фонд України характеризується високим рівнем

освоєння. До господарського використання залучено понад 90% його території і, лише, близько 8% – 5 млн га знаходиться в природному стані – це болота, озера, ріки, гори [1].

Основними причинами низької віддачі земельного потенціалу в Україні є неналежне ставлення до земельного ресурсу, тривала відсутність реального власника, необґрунтоване максимальне використання під рілля, недосконалі техніка і технологія обробітку землі та виробництва сільськогосподарської продукції, не виважена цінова політика, недотримання науково обґрунтованих систем ведення землеробства і, зокрема, повсюдне недотримання сівозмін та невиконання природоохоронних, комплексно-меліоративних, протиерозійних та інших заходів.

Значна частина сільськогосподарських угідь піддана забрудненням техногенного характеру: викидами промислових підприємств, підприємствами паливно-енергетичного комплексу, в результаті розробки родовищ корисних копалин і влаштування звалищ відходів. Найбільше забруднюються ґрунти навколо великих промислових підприємств, великих міст, транспортних шляхів, де можливе формування техногенних пустель.

Згідно Протоколу про збереження і стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат [2], «збереження» означає ряд заходів, що необхідні для підтримання природних середовищ існування й популяцій видів дикої фауни та флори у сприятливому для збереження статусі. Головною метою концепції збереження біологічного різноманіття України, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 12 травня 1997 р., є збереження, покращання стану та відновлення природних і порушених екосистем, середовищ існування окремих видів та компонентів ландшафтів [3].

Таким чином, в загальному розумінні збереження це створення таких умов, при яких забезпечуються зберігання в першу чергу якісних властивостей природних ресурсів, а також їх кількість. В науці земельного права тривалий час ведеться дискусія щодо співвідношення понять «охорона» та «раціональне використання», «охорона» та «захист», щодо змісту охорони земель тощо. При цьому, не приділяючи належної уваги до визначення поняття «збереження» земель. Так, Я.А. Гуляєв [4] констатує, «не зважаючи на те, що дослідники по-різному підходять до визначення «охорони природи», в їх позиціях можна виявити і певні закономірності. Ряд авторів розглядає дане поняття через призму раціонального використання природних ресурсів, інші - як основу життя на Землі, треті – через певну діяльність, спрямовану на збереження та відновлення».

Необхідно також відзначити, що метою правової охорони земель сільгоспугідь від забруднення є не тільки недопущення такого негативного впливу, але й відновлення земель, підданих техногенному забрудненню і деградації. Всі передбачені національним законодавством заходи щодо охорони земель спрямовані на реалізацію відповідних завдань, а саме: раціональне використання; запобігання необґрунтованому вилученню земель сільськогосподарського і лісогосподарського призначення, тобто уникнення зменшення кількості даних земель; збереження якісних властивостей ґрунтів; забезпечення особливого режиму використання земель природоохоронного та іншого призначення з метою їх охорони. Отже, перераховані завдання мають за мету досягнення збереження, як якісних, так і кількісних показників земель.

З цього приводу М.О. Фролов [5] зауважує, що держава у законодавчих актах закріплює правові засади збереження земель, встановлює суб'єктивні права та обов'язки різноманітних учасників земельних правовідносин, що вже по суті і є охороною земель. На його думку, більш коректно та юридично виважено було б вести мову не про «охорону земель», а про «правове забезпечення збереження земель» як

юридичний термін, що повністю відтворює сутність явищ, пов'язаних з комплексом заходів, спрямованих на поліпшення якісних та кількісних характеристик земель та запобігання заподіяння шкоди. Позиція П.Ф. Кулинич [6] в цьому питанні полягає в тому, що термін «охорона земель» є багатоаспектним і містить три складові частини: збереження земель, відтворення земель та поліпшення земель. Збереження земель науковець розглядає як сукупність заходів щодо запобігання необґрунтованому вилученню сільськогосподарських угідь зі складу земель сільськогосподарського призначення та недопущення їх деградації. На його думку, термін «охорона земель» є родовим щодо термінів «відтворення земель», «збереження земель» та «поліпшення земель».

Заходи з охорони земель, які передбачені Земельним Кодексом України, розроблені для боротьби зі штучними та природними процесами, які негативно діють на ґрунт. Отже, питання охорони земель сільськогосподарського призначення в умовах загостреної екологічної ситуації в Україні повинно стати одним з найважливіших напрямків державної політики тому, що покращення стану цих земель дозволяє значно збільшити обсяги виробництва сільськогосподарської продукції і створить суттєве поліпшення екологічних умов життя людини. Також можна зазначити, що правильне використання земель в Україні неможливе без нормативно-правової бази, яка буде контролювати виконання земельних охоронних заходів. Недосконалості такої системи призводить до неконтрольованого використання земельних ресурсів, деградації земель та високої розораності.

Список літератури

1. Загальні відомості про територію України 2019. URL: <https://land.gov.ua>. (дата звернення 16.04.2021).
2. Про ратифікацію Протоколу про збереження і стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат : Закон України від 4 вересня 2009 р. № 1621-VI. *Офіційний вісник України*. 2009. № 73. С. 2497.
3. Про Концепцію збереження біологічного різноманіття України : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.05.1997 р. № 439. Дата оновлення: 12.10.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/439-97-%D0%BF#Text> (дата звернення 10.04.2021).
4. Гуляев Я. А. Предпосылки регулирования охраны природы в процессе исторического развития Российского государства. *Проблемы в российском законодательстве*. 2011. № 6. С. 150-155
5. Фролов М. О. Завдання, зміст і порядок охорони земель: Земельний кодекс України: Науково-практичний коментар. Київ: Ін Юре, 2007. С. 631-659.
6. Кулинич П. Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія. Київ : Логос, 2011. 688 с.

УДК 502.45

Бойченко Р. В.

старший викладач кафедри геодезії та землеустрою,
Сумський національний аграрний університет

ДЕРЖАВНИЙ КАДАСТР ТЕРИТОРІЙ ТА ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

Вивчення заповідних територій та об'єктів неможливе без ведення їх державного кадастру – системи необхідних і достовірних відомостей про природні, наукові, правові та інші характеристики територій та об'єктів, що входять до складу природно-заповідного фонду [1].

Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду (далі – кадастр ПЗФ) ведеться з метою оцінки складу та перспектив розвитку природно-заповідного фонду, стану територій та об'єктів, що входять до нього, організації їх